

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

Ex Maximo Tyrio orat de Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Virtutes, & ornamenta quæcunque emicant in rebus humanis, illa tanquam in fonte sunt in Deo, a quibus ipse commendari potest. Exprimam illustrissimum exemplum, quod præclarè omnino, & diuinè attigit Maximus Tyrius, nobilis Philosophus, & Rhetor, orat. de Deo, vbi Dei laudandi rationem querit.

Maximus Tyrius, Orat. de Deo.

Καλὸν μὲν ἡρῷον τὸ δέον, καὶ τὸ καλόν,
τὸ φυσικόν, ἀλλὰ σώμα καὶ λόγος
ἀνθρώπευ, καὶ τῷ σώματι ἐπέρρει τὸ καλόν.
Οὐδεὶς κακὸν καλος, οὐδὲ θάνατον, καὶ βλεψίαν κα-
λούς. καὶ ποταμούς καὶ θάλαττας, καὶ γαλακτίου, καὶ οὐ-
ρανοῦ, καὶ τοῦ εἰς οὐρανὸν ἵεραν πάτητο καλόν.
τὸ τοπεῖον περίοδόν τοι τὴν ήσην αὔραντα, καὶ τοπο-
τοῦ καθότον τὸν τῆς μεταστοιχείας, καλός, καὶ
εὐρύταν, καὶ πλατύδιμον, καὶ γενεθλίου, ποτα-
μούς πετεστατός, τὰ καὶ ταῦτα καλούντα, ταῦτα φύ-
σοιδηρά, εἰς τὸν τοῦτον ικνευόπακτον δέοντο,
εἴ καὶ μὴ ταῦτα τοις αὐτοῖς αἰγαλήσαται σύ οὖν γάρ
μεταμόρφωται, καὶ οὐρανόν, καὶ τὸ σχῆμα, καὶ τὸ σχῆμα,
μήτε ἄλλοι οὐκέτι πάτητο.

Vlchrom Deum dices, & pulchrorum omnium pulcherrimum. Haud quidem pulchrum corpus, sed unde pulchritudo enat in corpora: neq; etiam pulchrum pratu- Deus omnia.
sed unde corpora, & annes, & mare, cœlum. Maximus
ipsum, Iuris regis. celestes Dij pulchritudine decerpunt. Ex parte deo-
Eius enim pulchritudo omnis, tanquam ex gie deo
perenni, purissimoque fonte, ad nos rique p̄ficiens
delabitur, tantumq; aut fortitudinis, aut vir- tus,
mitatis, aut lilitis, rebus in fugulis ineit,
quantum ab eo resperguntur. Ex quo si nihil
lum hauriant, cōtinuū turpes, disoluta, cor-
rupta que tabescunt. Hoc tibi, si latit est, De-
um ipsum inflexisti: si minus, quānam alia
poterunt euīdem naturæ interpretationem.
proficer? Fac in eo, nec magnitudinem, nec
colorēm, nec figuram aliquam cogites: non
aliud præterea quicquam, quod materia pati
conscuit.

Divisio

*De varia
natura.
Denlandia.
datum ab
Antonius
& offedit.*

A D hæc accedunt illa Senecæ Naturæ quæst.
Alij. 3. vbi Deus appellatur custos, rector,
que yniuersitatem, & spiritus, fatum,
causa, prouidentia, natura mundani huius
operis, Dominus, &c. de quibus in inferis.
Tertia ratio laudationis diuinæ, est ab ad-
iunctis, & effectis in effentia laudabitur ma-
iestas, in maiestate æternitas, in æternitate
felicitas, beneficentia in creando, in regendo
prudentia, in frangendis improbis fortitu-
do, in puniendo iustitia, lenitas in indulgen-
do, in subleuandis hominum miserijs. e se-p
ræ bonitas.

Denslanda.
datur ab
a tunis
G effecdis.

*Apuleij Es-
cus eximius
de Den*

Huc locum eximiè tractauit Apul. 11. Mer-
cius verba, & stylum non probo, in genium
in multis non recipuo. Sic igitur ille, Deum in
persona Iudei descriuit.

Tu quidem sancte, & humani generis sof-
pitator perpetue semper fons & medicinalis mortalibus
minilee, dulcem matris affectionem miser-
itorum casibus tribuis; nec dies, nec quies vlla,
ac ne quidem in omnem tuis transieritis be-
neficiis otiosum, qui mari, terraque protegis
homines, & propulsis vita procellis, salu-
rem portis dextram: qui fatorum etiam

inextricabiliter cōtorta retractas licet, & fortunae mitigatas tempestates, & stellarum vari-
os meatus cohibus, te superi colunt, obser-
uant inferi, tu rotas orbem, illuminat solem,
regis mundum, cales Tartarum, tibi respon-
dent sydera, redeunt tempora, gaudet numina,
seruiunt elementa: tuo nuru nutritur
nubila, germinant semina, taam maiestatem
pejorotrefunt aues colo meantes, ferae mon-
tibus errantes, serpentes solo latentes, ponte
narantes belluae. Idem argumentum atti-
gii Mercurius Trismegistus oratione V.
64. Ait ut dico proposita. Q. 65.

*Quarum genus est satis frequens ab ico-
nibus, sive similibus, ut cum Deus opt. max. ~~imaginibus~~
cum sole, cum anima, cum oculo compara-
tur: Facinus in eo, quod solent, qui solem de-
fixis oculis intruerit non possunt, radios per
numen emulos sustinent. Ita nos cum tantæ
maris tatis splendor obruat, ad figuratum nu-
bes, &c. vela confugimus.*

Modus erit, non tanquam Panegyriste omnia auctoratis, sed tanquam religiosi encomiastae, magnum illum rerum opificem admirantis potius, quam laudantis, nihil

Laudati-
onis Des
modus.

enim minimis enucleandum.

Quod si alicuius diei celebratatem, & mysterium commendemus peculiare, ut Christi natalem, resurrectionem, ascensionem; gratulabimur orbi terrarum, ob commune donum, & insigne erga nos Dei beneficium rem magna veneratione dignitate aperiemus: illustrabimus ab adiunctis, à simili, à comparatione minorum, ab exemplis. Postremo, adhibebimus facies, quae auditores in Dei amorem inflammet. Nunc grauiorum aurorum breves aliquot, & sculptas Dei laudationes, vel potius descriptions videamus.

D E V. S.

Expressus ex D. Gregorij, Philonis, & aliorum sensibus.

*Deiencomi-
um & de-
scriptio.*

Deus est (auditores) Deus est, ecquis non malit hic obstupescere, quam loqui? vos appello, purissimi animatum cactus, qui beatas illas sedes æternis syderibus illuminatas incolitis, nō minus in æternitate felices, quam in felicitate æterni: quoties in hoc speculum oculos desigitis, toties conniugetis splendore lucis obruti, & pennas ori prætentitis, vt radios veluti per nubem emisso ex cipiat: quos aliter sustinere non potestis. Quid igitur nos vilissimos homunciones facere oportet? quoties de hoc æternæ mentis numime cogitabimus? latebras profectò suæ fibi gloriae densissimas tenebras ossifit, quas cum animus perrumpere conatur, opprimitur magis, quam luce: mentem quippe Deus illuminat, & mentis celeritatem præteruolat, pectus accedit, nec pectoris angustijs capit, quantumcunque percipitur, tantudem subripitur, suaque fuga cruciat, & illestat amatores: Deinde queris, homule, qualis Deus sit? qualem verò tibi mente, ac cogitatione depingis? corpus (opinor) excellenti partium venustate, & compositione confurgens, caue sis, ab omni concretione mortali solutus est: pedes illi dabis? quales signos: quorsum? vt incredibili celeritate hæc, & illa loca collustreret, at implet omnia: manus illi tribues? quas? amplissimas: cur ita? vt accipiat, & donet quam largissime? sed à nemine accipit, qui omnium bonorum munificencie delicijs circumfluit, donat verò non manuibus, sed munificentia: qua mundum ipsum tanisficensia magnifico partium omnium apparatu, & tam manu Dei rerum omnium suppellectile nobilitauit:

*Deus non
est corpus.*

Dei manus

*munificen-
tia; & mu-
nificencia;* qua mundum ipsum tanisficensia magnifico partium omnium apparatu, & tam manu Dei rerum omnium suppellectile nobilitauit:

oculos assignabitis? quos? celeres, flâmeos, vobiles, latè spectantes omnia, obscura quæque tenebrarum acerrima visus acie penetrantes at ipse totus oculus est.

Venit tunc in describendo aliquem modum oporet.

Pulchrum igitur Deum dices, & sapientem, & fortē, nō errabis; est enim sapientia, & fortitudinis exemplar: non quidem sapiens, & fortis Angelus, sed vnde sapientia, & robur in Angeles, & homines emanat. Non pulchrum pratum est, non pulcher annis, pulchrum mare, pulchrum erat cœlum, sed vnde prata, & annes, & mare, & cœlum. *Dewfini* plumbum, cœlestesque animæ pulchritudinem *pulchritudinem* decerpunt: inde enim, tanquam ex perenni, *dissu*, purissimoque fonte ad nos visque delabitur, tantumque decoris aut firmitatis, aut salutis, rebus singulis inest: quæcum ab eius copia resperguntur: ex quo, si nihil haerent, continuo turpes, disolutæ, corruptæque cōtabescunt.

Itaque in illo felicitatis solio collocatus, placidissime regit omnia, & fatorū serię admirabili prouidentia dispensat: quod si quando terrorem inimicis pectorū medullis incuit, quis ad eius speciem non perhorrebit? hunc aures per cœlum volantes, sparsæ per dumera bellugæ, & immania procarum corpora, maris fluctibus obruta pertimescent. Gradit autem insigni maiestate, Cherubinis infidēs, & celeri ventorum turbine circumquaque rapiunt, sexcenta consequuntur curvum millia, iu quibus ignea cohortes Angelorum copiosa *Sol umbra* luce circumfusa radiant: Sol tanti, tamque *Dii* stupendi nominis umbra, potius quam effigies, ad eius nomen expausevit, adamantina cœli portæ contremiscunt, intendunt sciamæ unbes, & lucido horrore totum hoc spatiū circumuestiunt, mugunt interim tonitruum fragores, scintillant fulgura, volitât procelles, ruunt fulmina, immixtique grandini rutili carbones depluant: hinc discedit cœlum, habet terrarum latebras, terrore perfusi manes mortuorum regem sentiunt, qui uno temporis momento sexcentos mundos condere, cōditosq; vel tenuissimo halitu difflare potest.

Legendus D. Dionysius Areopagita, cap. 4. cœlest. Hierach. & cap. 4. de diuinis nominibus, ubi de bonitate, pulchritudine, suavitate Dei infinita reperiuntur. Videndum item Tertull. de Trinitate, Trismegistus, Theodororus, Syncerus.

Ex